

of the typical characteristic of the higher taxon, and continuing with a basic description of each species, stating the morphological features useful for its distinction from similar species, and providing information on its habitat preferences and typical biological and ecological characteristics. The photographs of the species in their typical natural environments are also very helpful.

The monograph is an excellent identification tool for many decapod crustaceans. Although dealing with the decapod fauna present in the Brijuni archipelago, it will also be handy in identifying shrimps and crabs in the Slovenian coastal sea and broader northern Adriatic. I am confident that it will be of great use to researchers, biology students, underwater photographers, divers, and amateur naturalists alike.

I congratulate the authors on publishing the monograph, and the administration of the Brijuni National Park on their valuable support in the publishing process. Two Slovenian researchers from the Marine Biology Station of the National Institute of Biology (Piran), Borut Mavrič and Tihomir Makovec, both skilled divers, also contributed.

This scientific monograph includes all the information expected by students in the field, but also uses imagination to perhaps retrieve the wonder that humans who first came upon various aquatic (and terrestrial) animals surely were suffused with.

Lovrenc Lipej

Marine Biology Station Piran,
National Institute of Biology

Book review:

**BIODIVERZITETA BIOGENIH FORMACIJ.
ZAKLADNICA NARAVE SLOVENSKEGA
MORJA**

**Authors: Lovrenc Lipej, Martina Orlando-Bonaca,
Valentina Pitacco, Borut Mavrič**

**Založnik: Nacionalni inštitut za biologijo,
Morska biološka postaja Piran, 2020,
230 str.**

Pred nami je knjiga, ki bo razveselila vse, ki bi radi izvedeli več o življenju v našem morju. Slovenci smo veliki ljubitelji morja, v hladnem in deževnem vremenu pogosto sanjamo o počitnicah na morskih obalah. Nekateri radi pokukajo pod morsko gladino in želijo bolje spoznati pestrost živih bitij, a pogosto podcenjujejo bogastvo ži-

vljenja v našem delu Jadranskega morja. Nekatere značilnosti in posebnosti tega najsevernejšega dela Sredozemskega morja nam razkrivajo raziskovalci Morske biološke postaje Nacionalnega inštituta za biologijo v pričujoči knjigi. Razveseljivo je, da se s tem množijo spoznanja o biotski pestrosti našega morja, nove vsebine pa bogatijo tudi slovenski jezik.

Avtorji nam najprej predstavijo različne biogene formacije in opozarjajo na pomen teh skalnatih osamelcev (v sicer prevladujoče muljastem in peščenem življenjskem okolju severnega Jadrana) za biotsko raznovrstnost. Osnovne podatke o biogenih formacijah v slovenskem morju so podali v zelo informativni preglednici, nato pa kratko opisali okolja, v katerih se pojavljajo. Zatem se posvetijo podrobni opisu posameznih vrst biogenih formacij. Tako spoznamo gruče, grebene cevkarjev, "trezze" in "tegnùe", slednje so posebnost tudi v Sredozemskem morju. Posebna pozornost avtorjev je namenjena grebenom sredozemske kamene korale (*Cladocora caespitosa*) in koraligenim algam, ki so ključni biogradniki sekundarnega trdnega dna v našem morju. Podrobno so predstavili predele s kameno koralo in z njimi povezane organizme. Zanimiv je prikaz odnosa med številom vrst nevretenčarjev in rib ter velikostjo kolonij kamene korale. V slovenskem morju sta dve večji biogeni formaciji, in sicer pred rtom Ronek in pred Debelim rtičem. Obe sta povezani s kameno koralo, saj ju v veliki meri tvorijo njeni odmrli koraliti; pomemben gradnik so tudi koraligene alge, med njimi predvsem rdeče alge (Rhodophyta).

V naslednjih treh sklopih vsebin so se avtorji posvetili ključnim biološkim procesom, ki vplivajo na dinamiko biogenih formacij. Opisali so zaraščanje trdnih struktur, naseljevanje planktonskih ličink in privabljanje drugih organizmov; ti procesi prispevajo k nastajanju novih bivalnih niš. Z biogenimi formacijami so povezani različni rastlinojedi in plenilski organizmi. Avtorji ob tem zgoščeno razložijo tudi različne življenjske strategije od prikrivanja do sobivanja. Opozorili so tudi na kriptobentoške habitate in zaenkrat še ne dovolj znane kriptobentoške organizme, med katerimi so posebej predstavljene ribe.

Osrednji in najboljše del knjige zavzemajo predstavitve rastlinskih in živalskih vrst, ki so na različne načine povezane z biogenimi formacijami. Predstavljeni organizmi so združeni po širših taksonomskih skupinah, opisane so njihove značilnosti in življenjska okolja, ki jih ti organizmi naseljujejo. Dodani so tudi podatki o pogostosti pojavljanja in o ogroženosti vrst. Med 130 opisanimi vrstami je 18 vrst alg, med njimi največ rdečih, po 14 vrst spužev, mnogoščetincev

in rakov, po 10 vrst polžev, školjk, iglokožcev in plaščarjev. Z manj vrstami so zastopani ožigalkarji (6), mahovnjaki (6), sipunkulidi (1) in podkovnjaki (1); največ (22) pa je opisanih vrst rib. Vsaka vrsta je predstavljena z latinskim in slovenskim imenom, barvno fotografijo, ki jasno kaže opisane značilnosti, in ličnim grafičnim simbolom biogenega habitata. Iskanje podatkov olajšajo zelo uporabna seznama slovenskih in latinskih imen vrst ter popis literature, ki knjigo zaključuje.

Z veseljem lahko zapišem, da smo dobili zanimivo, bogato opremljeno in v iskrikem jeziku napisano knjigo, ki širi znanje o našem delu Jadranskega morja. Knjiga bo pritegnila tako laike, ki želijo izvedeti več o življenju v morju, kot tudi strokovnjake, ki se ukvarjajo z različnimi vidiki biotske pestrosti. Njena odlika so gotovo tudi številne barvne fotografije, ki nazorno prikažejo pestrost biogenih tvorb in z njimi povezanih organizmov v najsevernejšem delu Jadranskega morja. Omenim naj tudi preglednice in lične slike oz. sheme, ki olajšajo razumevanje teksta. Zaradi nazornih in jasnih opisov organizmov in bioloških procesov bo knjiga dragocen in priročen učbenik, ki ga lahko s pridom uporabljamo na vseh ravneh izobraževanja.

Človeštvo se sooča z velikimi izzivi, povezanimi s spremembami na našem planetu, za katere smo v marsičem odgovorni sami. Intenzivnejši vremenski pojavi, višanje temperature v ozračju in vodah ter zmanjševanje biotske pestrosti so le nekateri zelo očitni opozorilni znaki. Priobalno morje in odprti oceani so izpostavljeni mnogim pritiskom zaradi dejavnosti ljudi. Spoznanje o ogroženosti velikega dela našega planeta in o nujnosti sprememb je vodilo Združene narode pri tem, da so prihodnje desetletje (2021–2030) razglasili za desetletje oceanografije za trajnostni razvoj. Med cilji tega velikega svetovnega programa je tudi "navdihujoče morje" – z željo, da bi ljudje bolje spoznali, razumeli in cenili pomen

morja za dobrobit človeštva. Knjiga *Biodiverzitetata biogenih formacij*. *Zakladnica narave slovenskega morja* predstavlja kamenček v mozaiku dejavnosti za doseganje tega cilja.

Alenka Malej
nekdanja vodja Morske biološke postaje Piran
(NIB)